Uradni list
Evropske unije

SL
Serija L

2025/2630

19.12.2025

SKLEP KOMISIJE (EU) 2025/2630

z dne 16. decembra 2025

o uporabi člena 106(2) Pogodbe o delovanju Evropske unije za državno pomoč v obliki nadomestila za javne storitve, dodeljenega določenim podjetjem, pooblaščenim za opravljanje storitev splošnega gospodarskega pomena, in razveljavitvi Sklepa 2012/21/EU

(Besedilo velja za EGP)

EVROPSKA KOMISIJA JE –

ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije in zlasti člena 106(3) Pogodbe,

ob upoštevanju naslednjega:

(1) Člen 14 Pogodbe o delovanju evropske unije (v nadaljnjem besedilu: Pogodba) določa, da brez poseganja v člene 93, 106 in 107 Pogodbe Unija v mejah svojih pristojnosti skrbi za to, da se storitve splošnega gospodarskega pomena opravljajo na podlagi načel in pogojev, ki omogočajo izpolnjevanje njihovih nalog.

(2) Za opravljanje določenih storitev splošnega gospodarskega pomena na podlagi načel in pogojev, ki omogočajo izpolnjevanje njihovih nalog, se lahko izkaže, da je potrebna državna finančna podpora za pokrivanje nekaterih ali vseh specifičnih stroškov, ki izhajajo iz obveznosti javne službe. V skladu s členom 345 Pogodbe ni pomembno, ali take storitve splošnega gospodarskega pomena opravljajo javna ali zasebna podjetja.

(3) V zvezi s tem člen 106(2) Pogodbe določa, da morajo podjetja, pooblaščena za opravljanje storitev splošnega gospodarskega pomena, oziroma podjetja, ki imajo značaj dohodkovnega monopola, ravnati po pravilih iz Pogodbe, zlasti po pravilih o konkurenci, kolikor uporaba teh pravil pravno ali dejansko ne ovira izvajanja nalog, ki so jim bile zaupane. Vendar to ne bi smelo vplivati na razvoj trgovine v obsegu, ki bi bil v nasprotju z interesi Unije.

(4) Sodišče je v svoji sodbi v zadevi Altmark ([1]) odločilo, da nadomestilo za javne storitve ne pomeni državne pomoči v smislu člena 107 Pogodbe, kadar so izpolnjena štiri kumulativna merila. Prvič, podjetje, ki prejema nadomestilo, mora dejansko izvajati obveznosti javne službe, te obveznosti pa morajo biti jasno opredeljene. Drugič, merila, na podlagi katerih se izračuna nadomestilo, morajo biti določena vnaprej ter objektivno in pregledno. Tretjič, nadomestilo ne sme presegati zneska, ki je potreben za kritje vseh ali dela stroškov, ki so nastali z izpolnjevanjem obveznosti javne službe, pri čemer je treba upoštevati s tem povezane prejemke in razumen dobiček. Četrtič, če podjetje, ki naj bi izpolnjevalo obveznosti javne službe, v danem primeru ni izbrano v skladu s postopkom oddaje javnih naročil, ki naj bi omogočil izbiro ponudnika, sposobnega, da te storitve skupnosti zagotovi po najnižjih stroških, je treba stopnjo potrebnega nadomestila določiti na podlagi analize stroškov, ki bi nastali v povprečnem, dobro vodenem in ustrezno opremljenem podjetju.

(5) Kadar ta štiri merila niso izpolnjena, vendar so izpolnjeni splošni pogoji za uporabo člena 107(1) Pogodbe, nadomestilo za javne storitve pomeni državno pomoč in se zanj uporabljajo členi 93, 106, 107 in 108 Pogodbe.

(6) Poleg tega sklepa so za uporabo pravil o državni pomoči za nadomestila, dodeljena za opravljanje storitev splošnega gospodarskega pomena, pomembni še trije instrumenti:

(a) sporočilo Komisije o uporabi pravil Evropske unije o državni pomoči za nadomestilo, dodeljeno za opravljanje storitev splošnega gospodarskega pomena ([2]), pojasnjuje uporabo člena 107 Pogodbe in štirih meril, ki so bila za tako nadomestilo določena v sodbi Altmark;

([1]) Zadeva C-280/00, Altmark Trans in Regierungspräsidium Magdeburg/Nahverkehrsgesellshaft, ECLI:EU:C:2003:415.
([2]) Sporočilo Komisije o uporabi pravil Evropske unije o državni pomoči za nadomestilo, dodeljeno za opravljanje storitev splošnega gospodarskega pomena (UL C 8, 11.1.2012, str. 4).

(b) Uredba Komisije (EU) 2023/2832 o uporabi členov 107 in 108 Pogodbe za pomoč *de minimis* za opravljanje storitev splošnega gospodarskega pomena ([3]) določa določene pogoje, vključno z zneskom nadomestila, pod katerimi se šteje, da nadomestilo za opravljanje javnih storitev ne izpolnjuje vseh meril iz člena 107(1);

(c) okvir za državno pomoč v obliki nadomestila za javne storitve ([4]), ki določa, kako bo Komisija proučila zadeve, ki jih ta sklep ne zajema in jih je zato treba priglasiti Komisiji.

(7) Sklep Komisije 2012/21/EU ([5]) določa pomen in obseg izjeme v skladu s členom 106(2) Pogodbe ter pravila za omogočanje učinkovitega spremljanja izpolnjevanja meril iz navedene določbe. Glede na izkušnje, pridobljene pri uporabi Sklepa 2012/21/EU, spremembe gospodarskih razmer, zlasti v zvezi s stanovanjsko krizo, in razvoj trga je treba pravila iz navedenega sklepa pregledati.

(8) Sklep 2012/21/EU bi bilo torej treba razveljaviti in ga nadomestiti s tem sklepom, ki določa pogoje, pod katerimi je državna pomoč v obliki nadomestila za storitev splošnega gospodarskega pomena izvzeta iz obveznosti predhodne priglasitve iz člena 108(3) Pogodbe, kadar se lahko šteje za združljivo s členom 106(2) Pogodbe.

(9) Državna pomoč v obliki nadomestila za storitev splošnega gospodarskega pomena se lahko šteje za združljivo le, če je dodeljena za opravljanje storitve splošnega gospodarskega pomena iz člena 106(2) Pogodbe. Iz sodne prakse ([6]) izhaja, da imajo države članice visoko stopnjo diskrecije pri uvrščanju storitev med storitve splošnega gospodarskega pomena, če ni sektorskih pravil na ravni Unije, ki bi urejala zadevno področje. Naloga Komisije je torej zagotoviti, da se pri opredelitvah storitev splošnega gospodarskega pomena ne pojavljajo očitne napake.

(10) Če so izpolnjeni določeni pogoji, omejeni zneski nadomestila, dodeljenega podjetjem, pooblaščenim za opravljanje storitev splošnega gospodarskega pomena, ne vplivajo na razvoj trgovine in konkurence v obsegu, ki bi bil v nasprotju z interesi Unije. Za opredelitev prejemnika pomoči v tem sklepu bi se moral uporabljati pojem „enotno podjetje“, kot je opredeljen v členu 2(2) Uredbe Komisije (EU) 2023/2832 ([7]). Če so izpolnjeni določeni pogoji, se torej za nadomestilo, ki je nižje od določenega letnega zneska nadomestila, ne bi smela zahtevati priglasitev individualne državne pomoči. Primerno je tudi zvišati navedeni prag splošnega nadomestila, da bo odražal inflacijo od sprejetja Sklepa 2012/21/EU.

(11) Podjetje se lahko pooblasti za opravljanje več storitev splošnega gospodarskega pomena in prejme nadomestilo do višine veljavnega praga nadomestila za vsako storitev splošnega gospodarskega pomena, ki mu je zaupana v izvajanje. Enako velja, kadar je podjetje skupaj z drugimi ali posamično pooblaščeno za opravljanje storitve splošnega gospodarskega pomena s strani več držav članic. Zato bi moralo biti temu pooblaščenemu podjetju omogočeno, da prejme nadomestilo do splošnega praga od vsake države članice, v kateri opravlja storitev.

([3]) Uredba Komisije (EU) 2023/2832 z dne 13. decembra 2023 o uporabi členov 107 in 108 Pogodbe o delovanju Evropske unije pri pomoči *de minimis* za podjetja, ki opravljajo storitve splošnega gospodarskega pomena (UL L, 2023/2832, 15.12.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/2832/oj).

([4]) Sporočilo Komisije Okvir Evropske unije za državno pomoč v obliki nadomestila za javne storitve (UL C 8, 11.1.2012, str. 15).

([5]) Sklep Komisije 2012/21/EU z dne 20. decembra 2011 o uporabi člena 106(2) Pogodbe o delovanju Evropske unije za državno pomoč v obliki nadomestila za javne storitve, dodeljenega nekaterim podjetjem, pooblaščenim za opravljanje storitev splošnega gospodarskega pomena (UL L 7, 11.1.2012, str. 3, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2012/21(1)/oj).

([6]) Zadeva C-280/00, Altmark Trans in Regierungspräsidium Magdeburg/Nahverkehrsgesellshaft, ECLI:EU:C:2003:415.

([7]) Uredba Komisije (EU) 2023/2832 z dne 13. decembra 2023 o uporabi členov 107 in 108 Pogodbe o delovanju Evropske unije pri pomoči de minimis za podjetja, ki opravljajo storitve splošnega gospodarskega pomena (UL L, 2023/2832, 15.12.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/2832/oj).

(12) Bolnišnice in podjetja, tudi kadar so organizirani kot nepridobitni subjekti ([8]), ki so pooblaščeni za socialne storitve in so jim bile zaupane naloge opravljanja storitev splošnega gospodarskega pomena, imajo posebne značilnosti, ki jih je treba upoštevati. Zlasti bi bilo treba upoštevati dejstvo, da je lahko za socialne storitve v sedanjih gospodarskih razmerah potreben znesek pomoči, ki presega splošni prag nadomestila iz tega sklepa, da se nadomestijo stroški javnih storitev, medtem ko višji znesek nadomestila za socialne storitve ne pomeni nujno večjega tveganja izkrivljanja konkurence. V skladu s tem bi morala biti do izvzetja iz obveznosti priglasitve iz tega sklepa upravičena tudi podjetja, zadolžena za socialne storitve, tudi če znesek nadomestila, ki ga prejmejo, presega splošni prag nadomestila. Izvzetje iz obveznosti priglasitve bi se moralo uporabljati tudi za bolnišnice, ki zagotavljajo zdravstveno oskrbo, ki po potrebi vključuje storitve v nujnih primerih in pomožne storitve, ki so neposredno povezane z njihovimi glavnimi dejavnostmi, zlasti na področju zdravstvenih raziskav. Da bi se lahko uporabilo izvzetje iz obveznosti priglasitve, bi bilo treba jasno opredeliti socialne storitve in te bi morale izpolnjevati socialne potrebe glede zdravstvenega varstva in dolgotrajne oskrbe, otroškega varstva, dostopa do trga dela in vrnitve nanj ter oskrbe in socialne vključenosti ranljivih skupin. To vključuje storitve, ki podpirajo neodvisno življenje in vključevanje invalidov v skupnost, na primer osebno asistenco, centre za neodvisno življenje, storitve podporne tehnologije, storitve rehabilitacije in habilitacije.

(13) Iz istih razlogov se lahko oprosti priglasitve, tudi če presega splošni prag nadomestila, nadomestilo za zagotavljanje storitev splošnega gospodarskega pomena zagotavljanja socialnih stanovanj za prikrajšana gospodinjstva ali skupine z manj socialnimi ugodnostmi, vključno z brezdomci, ki zaradi omejitev plačilne sposobnosti nimajo dostopa do stanovanja po tržnih pogojih. Treba bi bilo omogočiti, da nadomestilo za storitve zagotavljanja socialnih stanovanj med drugim krije naložbene stroške za gradnjo novih stavb, vključno z nakupom zemljišč, nakup obstoječih stanovanj ali stavb za preoblikovanje ali prenovo, preoblikovanje ali prenovo obstoječih stanovanj ali stavb (ali posameznih elementov stavb ([9])), stroške zagotavljanja skladnosti z zahtevami glede dostopnosti za starejše ali invalide, skladnosti z okoljskimi standardi in stroške prilagajanja na odpornost proti podnebnim spremembam, vključno z odpornostjo v zvezi z vodo, ter stroške poslovanja, kadar je to potrebno za delovanje storitve.

(14) Od sprejetja Sklepa 2012/21/EU je cenovna dostopnost stanovanj v številnih državah članicah postala pomembna težava, ki ni prizadela le prikrajšanih gospodinjstev ali skupin z manj socialnimi ugodnostmi, temveč tudi skupine s srednjimi dohodki, saj se vse več ljudi sooča s težavami pri pridobivanju kakovostnih stanovanj po dostopni ceni. Stanovanjska vprašanja so lahko še posebej pereča na določenih lokacijah, kot so turistična in velika mesta z velikim povpraševanjem, hitro rastoča mestna in gospodarska vozlišča ter oddaljene, najbolj oddaljene in izolirane regije. Zato je treba sprejeti ukrepe za povečanje razpoložljivosti stanovanj z najemnimi ali lastniškimi stanovanji po dostopnih cenah, da bi ublažili pritisk na lokalnih stanovanjskih trgih. Za olajšanje javnih pobud, ki podpirajo cenovno dostopna stanovanja, je primerno določiti specifične pogoje za storitve splošnega gospodarskega pomena zagotavljanja cenovno dostopnih stanovanj, ki jih je treba izvzeti iz obveznosti priglasitve v skladu s členom 108(3) Pogodbe.

(15) Čeprav lahko storitve splošnega gospodarskega pomena zagotavljanja socialnih stanovanj koristijo prikrajšanim gospodinjstvom ali skupinam z manj socialnimi ugodnostmi, vključno z brezdomci, lahko take storitve splošnega gospodarskega pomena vključujejo tudi omejen delež gospodinjstev, ki niso prikrajšana, da se prepreči prostorska koncentracija revščine.

([8]) Opredelitev „nepridobitnega subjekta“ iz Uredbe (EU) 2023/2832 o uporabi členov 107 in 108 Pogodbe se uporablja tudi v okviru izvajanja tega sklepa.

([9]) V skladu s členom 2(17) Direktive (EU) 2024/1275 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 24. aprila 2024 o energetski učinkovitosti stavb (UL L, 2024/1275, 8.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1275/oj), „element stavbe“ pomeni tehnični stavbni sistem ali element ovoja stavbe. V skladu s členom 2(6) navedene direktive „tehnični stavbni sistem“ pomeni tehnično opremo stavbe ali stavbne enote, ki omogoča ogrevanje in hlajenje prostorov, prezračevanje, sanitarno toplo vodo, vgrajeno razsvetljavo, avtomatizacijo in krmiljenje stavbe, proizvodnjo energije iz obnovljivih virov in shranjevanje energije na kraju samem ali kombinacijo navedenega, vključno s tistimi sistemi, ki uporabljajo energijo iz obnovljivih virov. V skladu s členom 2(15) navedene direktive „ovoj stavbe“ pomeni vgrajene elemente stavbe, ki ločujejo njeno notranjost od zunanjega okolja.

(16) Kadar morajo države članice zagotoviti stanovanja predvsem gospodinjstvom, ki niso prikrajšana, lahko vzpostavijo storitve splošnega gospodarskega pomena zagotavljanja cenovno dostopnih stanovanj, ki koristijo predvsem gospodinjstvom, ki zaradi razmer na upoštevnih trgih ne morejo dostopati do stanovanj po dostopnih cenah, vendar niso prikrajšana. Kljub temu lahko storitve splošnega gospodarskega pomena zagotavljanja cenovno dostopnih stanovanj še vedno vključujejo delež prikrajšanih gospodinjstev. Upravičence do storitev splošnega gospodarskega pomena zagotavljanja cenovno dostopnih stanovanj bi bilo treba določiti tako, da se upoštevajo predvsem dohodki gospodinjstva v primerjavi s cenami na stanovanjskem trgu in sestava gospodinjstva, po potrebi skupaj z drugimi dejavniki. Na primer, potreba po cenovno dostopnih stanovanjih bi se lahko zmanjšala, kadar imajo člani gospodinjstev v lasti ali solastništvu stanovanjsko nepremičnino. Države članice bi morale imeti tudi možnost, da dajo pri cenovno dostopnih stanovanjih prednost ljudem, ki bodo verjetno imeli težave pri dostopu do stanovanjskih trgov, vključno na primer z ljudmi, ki opravljajo bistveno družbeno vlogo, invalidi, starejšimi osebami ali študenti ali starši samohranilci.

(17) Poleg tega bi morale imeti države članice možnost, da spodbujajo vključujoče soseske s stanovanjskimi modeli, kot je na primer novi evropski Bauhaus ([10]), ki dajejo prednost dostopu do subvencioniranih stanovanj na podlagi ciljev socialnega mešanja, in modeli, ki združujejo subvencionirana stanovanja (socialna ali cenovno dostopna stanovanja) in tržna stanovanja, ter z zagotavljanjem dostopnosti stanovanjskega okolja in sosesk za vključevanje invalidov.

(18) Za učinkovito reševanje stanovanjske krize je lahko za storitve splošnega gospodarskega pomena zagotavljanja cenovno dostopnih stanovanj pogosto potreben znesek pomoči, ki presega splošni prag nadomestila iz tega sklepa, da se nadomestijo stroški javne storitve. Evropska komisija ([11]) ocenjuje, da bo morala Evropa za premostitev vrzeli med ponudbo in povpraševanjem v naslednjem desetletju k 1,6 milijona trenutno zgrajenim stanovanjem letno dodati približno 650 000 stanovanj. Izgradnja teh dodatnih stanovanjskih enot bi letno stala približno 153 milijard EUR. Znatne naložbe v cenovno dostopna stanovanja ne pomenijo nujno znatnih tveganj izkrivljanja. V skladu s tem bi moralo biti nadomestilo za opravljanje storitev splošnega gospodarskega pomena zagotavljanja cenovno dostopnih stanovanj za gospodinjstva, ki ne morejo dostopati do cenovno dostopnih stanovanj, izvzeto iz obveznosti priglasitve, tudi če presega splošni prag nadomestila, če so vzpostavljeni zadostni zaščitni ukrepi za omejitev izkrivljanja konkurence, kot so določeni v tem sklepu in njegovi Prilogi.

(19) Nadomestilo za zagotavljanje storitev splošnega gospodarskega pomena zagotavljanja cenovno dostopnih stanovanj ne bi smelo povzročiti neupravičenega vmešavanja v običajne tržne pogoje, kar bi lahko izrinilo zasebne naložbe in znatno izkrivljalo konkurenco. Hkrati je pomembno, da storitve splošnega gospodarskega pomena zagotavljanja socialnih stanovanj še naprej koristijo najbolj ranljivim gospodinjstvom. Zato bi morale države članice pri oblikovanju storitev splošnega gospodarskega pomena zagotavljanja socialnih in cenovno dostopnih stanovanj upoštevati specifičen sklop zahtev.

(20) Državam članicam bi moralo biti omogočeno, da lahko merijo cenovno dostopnost stanovanj z različnimi kazalniki, kot so razmerje med najemnino in dohodkom ([12]), razmerje med obrokom hipoteke in dohodkom ([13]), razmerje med ceno in dohodkom ([14]), stopnja preobremenjenosti s stanovanjskimi stroški ali leta dohodka, potrebna za nakup stanovanja ([15]). Referenčne vrednosti teh kazalnikov, ki opredeljujejo primere nezmožnosti dostopa do cenovno dostopnih stanovanj, na nacionalni, regionalni ali lokalni ravni, bi morale določiti države članice. Pri določanju cenovne dostopnosti bi bilo treba upoštevati stroške energije. Države članice bi morale biti sposobne dokazati, da opredelitev potreb po cenovno dostopnih stanovanjih temelji na teh kazalnikih.

([10]) Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Novi evropski Bauhaus – od vizije do izvedbe (COM(2025) 1026) in Predlog za priporočilo Sveta o novem evropskem Bauhausu (COM(2025) 1027).

([11]) Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Evropski načrt za cenovno dostopna stanovanja (COM(2025) 1025).

([12]) Delež bruto mesečnega dohodka gospodinjstva, ki gre za plačilo najemnine.

([13]) Delež bruto mesečnega dohodka gospodinjstva, ki gre za plačilo povprečnega mesečnega obroka hipoteke.

([14]) Razmerje med mediano cen stanovanjskih nepremičnin in mediano letnega dohodka gospodinjstev na danem območju.

([15]) Število let bruto dohodka gospodinjstev, potrebnih za nakup običajnega stanovanja po tekočih tržnih cenah.

(21) Nadomestilo za storitve splošnega gospodarskega pomena zagotavljanja cenovno dostopnih stanovanj bi se moralo načeloma osredotočati na naložbene stroške za gradnjo novih stavb, vključno z nakupom zemljišč, nakup obstoječih stanovanj ali stavb za preoblikovanje ali prenovo, preoblikovanje ali prenovo obstoječih stanovanj ali stavb (ali posameznih elementov stavb), skladnost z zahtevami glede dostopnosti za starejše ali invalide, skladnost z okoljskimi standardi in prilagajanje na odpornost proti podnebnim spremembam, vključno z odpornostjo v zvezi z vodo. Kadar je to potrebno za delovanje storitve, lahko tako nadomestilo vključuje tudi stroške poslovanja.

(22) Da bi se preprečila zloraba cenovno dostopnih stanovanj, na primer, za sekundarno prebivališče ali kratkoročni najem, bi morale države članice zagotoviti, da se stanovanja zdaj in v prihodnosti uporabljajo za pravi namen.

(23) Cene storitev splošnega gospodarskega pomena zagotavljanja cenovno dostopnih stanovanj morajo biti v razponu, ki zagotavlja cenovno dostopnost stanovanj, hkrati pa ne presegajo tega cilja, da se prepreči neupravičeno izkrivljanje konkurence. Države članice lahko pri določanju cen cenovno dostopnih stanovanj upoštevajo tudi stroške energije in druge stroške, povezane s stanovanji, da odražajo skupno finančno breme za gospodinjstva.

(24) Za zagotovitev, da so storitve splošnega gospodarskega pomena zagotavljanja socialnih in cenovno dostopnih stanovanj prilagojene potrebam gospodinjstev, bi morale države članice za take storitve uporabljati minimalna merila glede kakovosti, okolja in dostopnosti. Taka merila vključujejo na primer dostopnost za invalide in starejše, odpornost proti podnebnim spremembam, minimalno površino, ogrevanje in hlajenje, prezračevanje, energijsko učinkovitost, sanitarne prostore in oskrbo z vodo, stabilnost konstrukcije stavbe in požarno varnost ter pripravljenost stavbe na širokopasoven dostop. Države članice lahko pri določanju lokacij za projekte gradnje socialnih in cenovno dostopnih stanovanj prav tako upoštevajo dostopnost, tudi za invalide, cenovno dostopnega prevoza do osnovnih storitev, kot so zdravstvene, izobraževalne in finančne storitve.

(25) Da bi ohranili konkurenco v segmentu trga cenovno dostopnih stanovanj, bi moralo biti izvajanje storitev splošnega gospodarskega pomena zagotavljanja cenovno dostopnih stanovanj pod enakimi pogoji odprto za vse udeležence na trgu, ki lahko zagotavljajo take storitve.

(26) Stavbe s socialnimi ali cenovno dostopnimi stanovanji, subvencionirane v okviru storitev splošnega gospodarskega pomena, bi morale ostati določene za namene zagotavljanja socialnih ali cenovno dostopnih stanovanj dovolj dolgo, da se preprečijo špekulacije, in sicer najmanj 20 let. Hkrati so lahko v specifičnih ustrezno utemeljenih okoliščinah, kot so zagotavljanje začasne nastanitve v primeru ekstremnih vremenskih in podnebnih dogodkov ali drugih naravnih nesreč, upravičene sheme operativne pomoči ali naložbene sheme z nizko javno podporo in sheme s krajšim trajanjem. Poleg tega je upravičeno, da se iz te obveznosti spoštovanja minimalnega trajanja 20 let izvzamejo izvajalci storitev splošnega gospodarskega pomena zagotavljanja socialnih in cenovno dostopnih stanovanj, katerih dejavnosti so v bistvu omejene na opravljanje navedene storitve splošnega gospodarskega pomena, po možnosti z letnimi komercialnimi prihodki, ki ne presegajo 5 % skupnih letnih prihodkov v obdobju pooblastitve, ki se lahko štejejo za pomožne storitvam splošnega gospodarskega pomena, in ki so pravno zavezani, da ves svoj dobiček ponovno vložijo v zagotavljanje navedene storitve. Namen tega izvzetja je tem izvajalcem storitev splošnega gospodarskega pomena zagotavljanja stanovanj omogočiti prodajo socialnih ali cenovno dostopnih stanovanjskih enot, da bi po potrebi ponovno vlagali v primernejša socialna ali cenovno dostopna stanovanja. Države članice bi morale pri uporabi tega izvzetja zagotoviti, da komercialni prihodki ostanejo pomožni prihodki, na primer z naključnimi pregledi, zlasti v primeru suma zlorabe.

(27) Kritično zdravilo je zdravilo, pri katerem je zaradi nezadostne preskrbe pacientom povzročena resna škoda ali tveganje resne škode. V dobavni verigi določenih kritičnih zdravil lahko obstajajo tveganja in slabosti, ki lahko ogrozijo neprekinjeno oskrbo pacientov v Uniji s kritičnimi zdravili, zlasti v kriznih razmerah, kot je pandemija. Taka tveganja in slabosti potencialno upravičujejo ciljno usmerjeno javno posredovanje, vključno s financiranjem, zlasti v proizvodne zmogljivosti za kritična zdravila, njihove zdravilne učinkovine in druge ključne vhodne materiale. Kadar se na podlagi temeljite ocene ranljivosti na ravni Unije ali na ravni ene ali več držav članic ugotovi nedelovanje trga v zvezi z zanesljivostjo oskrbe z določenim kritičnim zdravilom, bi morale imeti vse ali nekatere zadevne države članice možnost, da se odločijo, da zaupajo specifične obveznosti javne službe izvajalcem, da bi povečale zanesljivost oskrbe s takimi kritičnimi zdravili. Nadomestilo za storitve splošnega gospodarskega pomena zagotavljanja kritičnih zdravil do višine splošnega praga nadomestila iz tega sklepa bi zato moralo biti izvzeto iz obveznosti priglasitve v skladu s členom 108(3) Pogodbe.

(28) Člen 93 Pogodbe je *lex specialis* glede na člen 106(2) Pogodbe. Člen 93 določa pravila, ki se uporabljajo za nadomestilo za javne storitve v sektorju kopenskega prometa. Kar zadeva potniški prevoz, se člen 93 izvaja z Uredbo (ES) št. 1370/2007 Evropskega parlamenta in Sveta ([16]), ki določa pravila, ki se uporabljajo za nadomestila za obveznosti javne službe v javnem potniškem prevozu. O uporabi Uredbe (ES) št. 1370/2007 za potniški prevoz po celinskih plovnih poteh odločajo države članice po lastni presoji. Uredba (ES) št. 1370/2007 izvzema iz obveznosti priglasitve na podlagi člena 108(3) Pogodbe vsa nadomestila v sektorju kopenskega prometa, ki izpolnjujejo pogoje iz navedene uredbe. Kar zadeva prevoz blaga, je navedeni člen obrazložen v Sporočilu Komisije *Smernice o državni pomoči za kopenski in multimodalni prevoz*, ki določa pogoje, pod katerimi se lahko državna pomoč, ki pomeni povračilo za opravljanje določenih obveznosti, ki so del javne službe v sektorju železniškega prevoza blaga, šteje za združljivo z notranjim trgom na podlagi člena 93. V skladu s sodbo v zadevi Altmark se nadomestilo v sektorju kopenskega prevoza, ki ni skladno z določbami člena 93 Pogodbe, ne more šteti za združljivo s Pogodbo na podlagi člena 106(2) Pogodbe ali na podlagi katere koli druge določbe Pogodbe. Zato se ta sklep ne bi smel uporabljati za sektor kopenskega prevoza.

(29) Za sektorja pomorskega in zračnega prevoza se v nasprotju s kopenskim prevozom uporablja člen 106(2) Pogodbe. Določena pravila, ki se uporabljajo za nadomestilo za javne storitve v sektorjih zračnega in pomorskega prevoza, so določena v Uredbi (ES) št. 1008/2008 Evropskega parlamenta in Sveta ([17]) ter Uredbi Sveta (EGS) št. 3577/92 ([18]). Vendar pa se za razliko od Uredbe (ES) št. 1370/2007 ti uredbi ne nanašata na združljivost možnih sestavin državnih pomoči niti ne določata izvzetja iz obveznosti priglasitve na podlagi člena 108(3) Pogodbe. Ta sklep bi se torej moral uporabljati za nadomestilo za javne storitve v sektorjih zračnega in pomorskega prevoza, kadar takšno nadomestilo izpolnjuje pogoje iz tega sklepa in hkrati spoštuje sektorska pravila iz Uredbe (ES) št. 1008/2008 in Uredbe (EGS) št. 3577/92, kadar je to primerno.

(30) V specifičnih primerih nadomestil za javne storitve za zračne ali pomorske povezave z otoki ter za letališča in pristanišča, ki sodijo med storitve splošnega gospodarskega pomena iz člena 106(2) Pogodbe, se zdi primerno določiti prage na podlagi povprečnega letnega števila potnikov. Poleg tega je primerno, kadar pomorske povezave z otoki vključujejo tovorni prevoz, določiti prage, ki temeljijo na povprečni letni količini tovora in se določijo na podlagi tipičnega razmerja med zmogljivostjo prevoza potnikov in zmogljivostjo vozila. Taki pragi odražajo gospodarsko realnost takih dejavnosti in njihovo naravo storitve splošnega gospodarskega pomena. Poleg tega izkušnje, pridobljene pri izvajanju smernic za letalski sektor iz leta 2014 ([19]), kažejo, da celo letališča z letnim potniškim prometom nad 200 000 potnikov pogosto še vedno niso dobičkonosna. Zaradi odražanja te gospodarske realnosti je primerno, da se prag za potnike, določen v Sklepu 2012/21/EU, zviša z 200 000 potnikov na 500 000 potnikov. Kot zadnje, ob upoštevanju vloge pristanišč, zlasti pristanišč za otoške in najbolj oddaljene regije, bi bilo treba sedanji prag zvišati s 300 000 na 400 000 potnikov. Za pristanišča v najbolj oddaljenih regijah bi moralo zaradi njihove ključne vloge pri povezljivosti zaradi njihove geografske oddaljenosti od celine države članice veljati izvzetje iz obveznosti priglasitve ne glede na obseg letnega potniškega ali tovornega prometa.

(31) Učinek določenega nadomestila na trgovino in konkurenco ni odvisen le od povprečnega zneska nadomestila, prejetega v enem letu, in zadevnega sektorja, temveč tudi od skupnega trajanja obdobja pooblastitve za opravljanje storitve splošnega gospodarskega pomena. Uporabo tega sklepa bi bilo zato treba omejiti na obdobja pooblastitve, ki ne presegajo desetih let, razen če je daljše obdobje utemeljeno s potrebo po večji naložbi, na primer na področju socialnih ali cenovno dostopnih stanovanj, kjer se naložbe običajno amortizirajo v več kot 20 letih.

([16]) Uredba (ES) št. 1370/2007 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. oktobra 2007 o javnih storitvah železniškega in cestnega potniškega prevoza ter o razveljavitvi uredb Sveta (EGS) št. 1191/69 in št. 1107/70 (UL L 315, 3.12.2007, str. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2007/1370/oj).

([17]) Uredba (ES) št. 1008/2008 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 24. septembra 2008 o skupnih pravilih za opravljanje zračnih prevozov v Skupnosti (UL L 293, 31.10.2008, str. 3, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2008/1008/oj).

([18]) Uredba Sveta (EGS) št. 3577/92 z dne 7. decembra 1992 o uporabi načela prostega pretoka storitev v pomorskem prometu med državami članicami (pomorska kabotaža) (UL L 364, 12.12.1992, str. 7, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1992/3577/oj).

([19]) Sporočilo Komisije – Smernice o državni pomoči letališčem in letalskim prevoznikom (UL C 99, 4.4.2014, str. 3).

(32) Za uporabo člena 106(2) Pogodbe mora država članica zadevno podjetje izrecno pooblastiti za opravljanje določene storitve splošnega gospodarskega pomena.

(33) Za zagotovitev izpolnjevanja meril iz člena 106(2) Pogodbe je treba določiti natančnejše pogoje in zahteve, ki morajo biti izpolnjeni glede pooblastitve za opravljanje storitev splošnega gospodarskega pomena. Znesek nadomestila se dejansko lahko ustrezno izračuna in pregleda le, če so obveznosti javne službe, ki jih imajo podjetja, in obveznosti, ki jih ima država, jasno določene v enem ali več aktih pristojnih javnih organov v zadevni državi članici. Oblika instrumenta se lahko razlikuje od ene države članice do druge, vendar mora instrument vsebovati vsaj določitev zadevnega podjetja, natančno opredelitev vsebine in trajanja dodeljenih obveznosti javne službe ter navedbo območja njihovega izvajanja, kadar je potrebno, dodelitev kakršnih koli izključnih ali posebnih pravic ter opis mehanizma nadomestila in meril za določitev nadomestila ter za preprečevanje in izterjavo vseh morebitnih čezmernih nadomestil.

(34) Zaradi preprečevanja neupravičenega izkrivljanja konkurence nadomestilo ne bi smelo presegati zneska, potrebnega za pokrivanje neto stroškov, ki jih ima podjetje pri opravljanju storitev, vključno z razumnim dobičkom.

(35) Upoštevni neto stroški se lahko izračunajo kot razlika med stroški opravljanja storitve splošnega gospodarskega pomena in prihodki, zasluženimi s to storitvijo, ali kot razlika med neto stroški pri poslovanju z opravljanjem obveznosti javne službe in neto stroški ali dobičkom pri poslovanju brez opravljanja obveznosti javne službe. Zlasti kadar se zaradi opravljanja obveznosti javne službe zniža prihodek (na primer zaradi reguliranih tarif), vendar to ne vpliva na stroške, se lahko neto stroški, nastali pri izpolnjevanju obveznosti javne službe, določijo na podlagi izpada prihodka. Zaradi preprečevanja neupravičenega izkrivljanja konkurence je treba zagotoviti tudi, da se pri izračunu zneska nadomestila upoštevajo vsi prihodki od opravljanja storitve splošnega gospodarskega pomena, tj. vsi prihodki, ki jih izvajalec ne bi imel, če ne bi bil pooblaščen za opravljanje zadevne storitve. Če ima zadevno podjetje posebne ali izključne pravice v zvezi z dejavnostmi, ki niso storitev splošnega gospodarskega pomena, za katero je bila dodeljena pomoč, in te dejavnosti ustvarjajo dobičke, ki presegajo razumen dobiček, ali če podjetje koristi druge, s strani države dodeljene ugodnosti, bi se morale te všteti v prihodek, ne glede na to, kam so uvrščene za namen člena 107 Pogodbe.

(36) Kadar podjetje opravlja dejavnosti znotraj in zunaj obsega določene storitve splošnega gospodarskega pomena ali več storitev splošnega gospodarskega pomena, bi bilo treba zaradi nadzora nad morebitnim navzkrižnim financiranjem v internih računovodskih izkazih stroške in prejemke, povezane z vsako storitvijo splošnega gospodarskega pomena, prikazati ločeno od tistih, ki so povezani z drugimi storitvami, prav tako pa bi bilo treba prikazati parametre za razporejanje stroškov in prihodkov.

(37) Čezmerno nadomestilo zneska, potrebnega za kritje neto stroškov zadevnega podjetja, ki opravlja storitev splošnega gospodarskega pomena, bi moralo pomeniti nezdružljivo državno pomoč, ki jo je treba vrniti državi z obrestmi. Nadomestilo, dodeljeno za opravljanje storitve splošnega gospodarskega pomena, ki ga zadevno podjetje dejansko uporablja za delovanje na drugem trgu za drugačne namene, kot so določeni v aktu o pooblastitvi, ni potrebno za opravljanje storitve splošnega gospodarskega pomena in lahko zato prav tako pomeni nezdružljivo državno pomoč, ki jo je treba vrniti državi z obrestmi.

(38) Dobička izvajalca storitve, ki ne presega seštevka ustrezne menjalne obrestne mere in 100 baznih točk, ne bi smeli obravnavati kot nerazumni dobiček. Tukaj se kot ustrezna stopnja donosa za naložbo brez tveganja šteje ustrezna menjalna obrestna mera. Premija 100 baznih točk je med drugim namenjena za nadomestilo likvidnostnega tveganja, povezanega z zagotovitvijo kapitala, namenjenega za opravljanje storitev v obdobju pooblastitve.

(39) Kadar izvajalec storitve ni izpostavljen veliki stopnji poslovnega tveganja, na primer ker so njegovi stroški, nastali pri opravljanju storitev, v celoti pokriti z nadomestilom, dobička, ki presega referenčno merilo seštevka ustrezne menjalne obrestne mere in 100 baznih točk, ne bi smeli obravnavati kot razumni dobiček.

(40) Kadar zaradi specifičnih okoliščin ni primerno uporabiti stopnje donosa kapitala, bi morale imeti države članice možnost, da za določitev razumnega dobička uporabijo druge kazalnike dobičkonosnosti, na primer povprečen donos lastniškega kapitala, donos naložbenega kapitala, donos sredstev ali donos prodaje.

(41) Pri določanju razumnega dobička bi morale imeti države članice možnost, da uvedejo merila za spodbude, ki se zlasti nanašajo na kakovost opravljene storitve in povečanje učinkovitosti proizvodnje. Povečanje učinkovitosti ne bi smelo zmanjševati kakovosti opravljene storitve. Države članice bi morale imeti na primer možnost, da v aktu o pooblastitvi določijo cilje za proizvodno učinkovitost, pri čemer je višina nadomestila odvisna od ravni, do katere so bili doseženi cilji te proizvodne učinkovitosti. V aktu o pooblastitvi je lahko določeno, da se nadomestilo zmanjša z uporabo metode izračuna, ki se določi v navedenem aktu, če podjetje ne doseže ciljev, in nasprotno, da se nadomestilo poveča z uporabo metode izračuna, ki je določena v aktu o pooblastitvi, če podjetje preseže cilje. Morebitne nagrade, povezane s povečanjem proizvodne učinkovitosti, bi bilo treba določiti na ravni, ki omogoča uravnoteženo porazdelitev tega povečanja med podjetjem in državo članico in/ali uporabniki.

(42) Na podlagi izkušenj, pridobljenih pri uporabi Sklepa 2012/21/EU, bi bilo treba prilagoditi obveznost naknadnih kontrol čezmernega nadomestila, da bi se zmanjšalo upravno breme za države članice. Zato bi bilo treba zmanjšati njihovo pogostost in države članice izvzeti iz takih kontrol, kadar je nadomestilo določeno vnaprej na podlagi verodostojnega poslovnega načrta. Poleg tega, kadar je dejavnost izvajalca storitve splošnega gospodarskega pomena v bistvu omejena na izvajanje te storitve splošnega gospodarskega pomena, pri čemer po možnosti letni komercialni prihodki v obdobju pooblastitve ne presegajo 5 % skupnih letnih prihodkov, kar se lahko šteje za pomožno storitev k storitvi splošnega gospodarskega pomena, in je izvajalec pravno zavezan, da ves svoj dobiček ponovno vloži v navedeno storitev splošnega gospodarskega pomena, je tveganje neupravičenega izkrivljanja, povezanega z morebitnim čezmernim nadomestilom, omejeno. V tem primeru prav tako ne bi smelo biti potrebno izvajanje naknadnih pregledov, s katerimi se preverja, da ni čezmernega nadomestila. Vendar bi morale države članice pri uporabi tega izvzetja zagotoviti, da komercialni prihodki ostanejo pomožni prihodki, na primer z naključnimi pregledi, zlasti v primeru suma zlorabe.

(43) Za zmanjšanje upravnega bremena bi bilo treba odpraviti obveznosti poročanja iz Sklepa 2012/21/EU. Prav tako bi bilo treba zaradi poenostavitve odpraviti obveznost sklicevanja na navedeni sklep v aktu o pooblastitvi. Da bi ohranili zadostno raven preglednosti v zvezi z nadomestilom, dodeljenim za storitve splošnega gospodarskega pomena, bi bilo treba prilagoditi obveznosti glede poročanja iz Sklepa 2012/21/EU. V zvezi z objavo informacij o dodeljenih individualnih pomočeh je primerno določiti prage, nad katerimi se takšna objava ob upoštevanju zneska pomoči lahko šteje za sorazmerno.

(44) Izvzetje iz zahteve po predhodni priglasitvi za določene storitve splošnega gospodarskega pomena ne bi smelo izključevati možnosti, da države članice priglasijo specifičen ukrep pomoči. Komisija bi morala v primeru take priglasitve ali če oceni združljivost specifičnega ukrepa pomoči na podlagi pritožbe ali po uradni dolžnosti, oceniti, ali so izpolnjeni ustrezni pogoji. V nasprotnem primeru bi bilo treba ukrep oceniti v skladu z načeli iz sporočila Komisije o okviru za državno pomoč v obliki nadomestila za javne storitve ([20]).

(45) Ta sklep bi se moral uporabljati brez poseganja v določbe Direktive Komisije 2006/111/ES ([21]).

(46) Ta sklep bi se moral uporabljati brez poseganja v določbe Unije na področju konkurence, zlasti v člena 101 in 102 Pogodbe.

(47) Ta sklep bi se moral uporabljati brez poseganja v določbe Unije na področju javnih naročil.

(48) Ta sklep bi se moral uporabljati brez poseganja v strožje določbe, ki se nanašajo na obveznosti javne službe, v sektorski zakonodaji Unije.

([20]) Sporočilo Komisije Okvir Evropske unije za državno pomoč v obliki nadomestila za javne storitve (UL C 8, 11.1.2012, str. 15).

([21]) Direktiva Komisije 2006/111/ES z dne 16. novembra 2006 o preglednosti finančnih odnosov med državami članicami in javnimi podjetji ter o finančni preglednosti znotraj določenih podjetij (UL L 318, 17.11.2006, str. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2006/111/oj).

(49) Sheme pomoči, ki so začele učinkovati v skladu s Sklepom 2012/21/EU pred začetkom veljavnosti tega sklepa, bi morale biti še naprej združljive z notranjim trgom in izvzete iz obveznosti priglasitve za nadaljnje obdobje dveh let. Pomoč, ki je začela učinkovati pred začetkom veljavnosti tega sklepa in ni bila dodeljena v skladu s Sklepom 2012/21/EU, vendar izpolnjuje pogoje iz tega sklepa, bi se morala šteti za združljivo z notranjim trgom in biti izvzeta iz obveznosti priglasitve. Ker ta sklep uvaja nove pogoje z omejenim učinkovanjem za socialne storitve splošnega gospodarskega pomena, bi morala biti z odstopanjem in zaradi zaščite upravičencev do teh obstoječih socialnih storitev splošnega gospodarskega pomena, tudi ob upoštevanju omejenega potenciala za izkrivljanje konkurence, povezanega s tako storitvijo splošnega gospodarskega pomena, shema pomoči ali individualna pomoč za vsako socialno storitev splošnega gospodarskega pomena, ki se je začela izvajati pred začetkom veljavnosti tega sklepa ter je bila združljiva z notranjim trgom in izvzeta iz obveznosti priglasitve, še naprej združljiva z notranjim trgom do konca veljavnosti akta o pooblastitvi.

(50) Komisija bi morala ta sklep po potrebi pregledati in pri tem upoštevati izkušnje, pridobljene pri njegovem izvajanju –

SPREJELA NASLEDNJI SKLEP:

Člen 1

Predmet urejanja

Ta sklep določa pogoje, pod katerimi je državna pomoč v obliki nadomestila za javne storitve, dodeljenega določenim podjetjem, pooblaščenim za opravljanje storitev splošnega gospodarskega pomena, združljiva z notranjim trgom in izvzeta iz obveznosti priglasitve iz člena 108(3) Pogodbe. Za opredelitev prejemnika pomoči v tem sklepu se uporablja pojem „enotno podjetje“, kot je opredeljen v členu 2(2) Uredbe Komisije (EU) 2023/2832.

Člen 2

Področje uporabe

1. Izvzetje iz obveznosti priglasitve iz člena 108(3) Pogodbe, določeno v tem sklepu, se uporablja za državno pomoč v obliki nadomestila za javne storitve, dodeljeno podjetjem, ki so pooblaščena za opravljanje storitev splošnega gospodarskega pomena iz člena 106(2) Pogodbe, pri čemer so nadomestila razvrščena v naslednje kategorije:

(a) nadomestilo, ki ne presega letnega zneska 20 milijonov EUR za opravljanje storitev splošnega gospodarskega pomena na katerem koli področju razen prevoza in prometne infrastrukture, vključno s socialnimi storitvami, ki niso zajete v točki (c), in kritičnimi zdravili;

(b) nadomestilo za opravljanje storitev splošnega gospodarskega pomena za bolnišnice, ki zagotavljajo zdravstveno oskrbo, ki po potrebi vključuje storitve v nujnih primerih. Vendar opravljanje pomožnih storitev, neposredno povezanih s poglavitnimi dejavnostmi, zlasti na področju raziskav, ne preprečuje uporabe tega odstavka;

(c) nadomestilo za opravljanje storitev splošnega gospodarskega pomena, ki izpolnjujejo socialne potrebe, kar zadeva zdravstveno varstvo in dolgotrajno oskrbo, otroško varstvo, dostop do trga dela in ponovno vključitev nanj ter oskrbo in socialno vključenost ranljivih skupin, vključno s storitvami dostopnosti in podporne tehnologije za invalide;

(d) nadomestilo za opravljanje storitev splošnega gospodarskega pomena zagotavljanja socialnih stanovanj, kadar storitve zagotavljanja socialnih stanovanj izpolnjujejo zahteve iz Priloge;

(e) nadomestilo za opravljanje storitev splošnega gospodarskega pomena zagotavljanja cenovno dostopnih stanovanj, kadar storitve zagotavljanja cenovno dostopnih stanovanj izpolnjujejo zahteve iz Priloge;

(f) nadomestilo za opravljanje storitev splošnega gospodarskega pomena v zvezi z zračnimi ali pomorskimi povezavami z otoki, pri katerih povprečni letni promet v dveh poslovnih letih pred letom, v katerem je bila dodeljena storitev splošnega gospodarskega pomena, ne presega 300 000 potnikov in 75 000 dolžinskih metrov tovora ([22]), kadar pomorska povezava z otoki vključuje prevoz tovora;

(g) nadomestilo za opravljanje storitev splošnega gospodarskega pomena v zvezi z letališči in pristanišči, pri katerih povprečni letni promet v dveh poslovnih letih pred letom, v katerem je bila dodeljena storitev splošnega gospodarskega pomena, ne presega 500 000 potnikov za letališča in 400 000 potnikov za pristanišča ali v zvezi s pristanišči v najbolj oddaljenih regijah ne glede na povprečni letni promet.

2. Kadar se znesek nadomestila iz odstavka 1, točka (a), v obdobju pooblastitve spreminja, se letni znesek izračuna kot povprečje letnih zneskov nadomestila, ki se pričakujejo v obdobju pooblastitve.

Letni prag iz odstavka 1, točka (a), se uporablja za vsako storitev splošnega gospodarskega pomena, za katero je pooblaščeno podjetje, posebej. V primeru skupne ali posamične pooblastitve v več državah članicah se prag nadomestila uporablja za vsako državo članico, v kateri se opravlja storitev.

3. Ta sklep se uporablja, kadar je podjetje pooblaščeno za opravljanje storitve splošnega gospodarskega pomena za obdobje, ki ne presega desetih let. Kadar obdobje pooblastitve presega deset let, se določbe tega sklepa uporabljajo le, kadar mora izvajalec storitve zagotoviti veliko naložbo, ki se mora amortizirati v daljšem obdobju v skladu s splošno veljavnimi računovodskimi načeli.

4. Kadar med obdobjem pooblastitve pogoji za uporabo tega sklepa niso več izpolnjeni, se pomoč priglasi v skladu s členom 108(3) Pogodbe.

5. Na področju zračnega in pomorskega prevoza se ta sklep uporablja le za državno pomoč v obliki nadomestila za javne storitve, dodeljeno podjetjem, pooblaščenim za opravljanje storitev splošnega gospodarskega pomena iz člena 106(2) Pogodbe in, kadar je to primerno, ob upoštevanju Uredbe (ES) št. 1008/2008 oziroma Uredbe (EGS) št. 3577/92.

6. Ta odločba se ne uporablja za državne pomoči v obliki nadomestila za javne storitve, dodeljenega podjetjem na področju kopenskega prometa.

Člen 3

Združljivost in izvzetje iz priglasitve

Državna pomoč v obliki nadomestila za javne storitve, ki izpolnjuje pogoje iz tega sklepa, je združljiva z notranjim trgom in izvzeta iz obveznosti predhodne priglasitve na podlagi člena 108(3) Pogodbe, če državna pomoč izpolnjuje tudi zahteve iz Pogodbe ali sektorske zakonodaje Unije.

Člen 4

Pooblastitev

Zadevno podjetje se za opravljanje storitve splošnega gospodarskega pomena pooblasti z enim ali več akti, katerih obliko lahko določi vsaka država članica. Akt oziroma akti vključujejo zlasti naslednje informacije:

(a) vsebino in trajanje obveznosti javne službe;

(b) zadevno podjetje in, kadar je to primerno, ozemlje;

(c) vrsto vseh izključnih ali posebnih pravic, ki jih podjetju dodeli organ, ki dodeli pomoč;

([22]) „Dolžinski metri tovora“ se nanašajo na letni obseg prepeljanih gospodarskih tovornih vozil in priklopnikov brez spremstva, merjen v metrih voznega pasu. Meter voznega pasu ustreza enemu metru dolžine na krovu vozila v širini voznega pasu.

(d) opis mehanizma nadomestila in meril za izračun, nadzor in pregled nadomestila;

(e) ureditve za preprečitev kakršnega koli čezmernega nadomestila in njegovo izterjavo.

Člen 5

Nadomestilo

1. Znesek nadomestila ne presega zneska, ki je nujen za pokrivanje neto stroškov, nastalih pri izpolnjevanju obveznosti javne službe, vključno z razumnim dobičkom.

2. Neto stroški se lahko izračunajo kot razlika med stroški iz tretjega odstavka tega člena in prihodki iz četrtega odstavka tega člena. Izračunajo se lahko tudi kot razlika med neto stroški podjetja za poslovanje z obveznostjo javne službe in neto stroški ali dobičkom istega podjetja za poslovanje brez obveznosti javne službe.

3. Stroški, ki se upoštevajo, vključujejo vse stroške, nastale pri opravljanju storitve splošnega gospodarskega pomena. Izračunajo se na podlagi naslednjih splošno sprejetih načel stroškovnega računovodstva:

(a) kadar so dejavnosti zadevnega podjetja omejene na storitev splošnega gospodarskega pomena, se lahko upoštevajo vsi njegovi stroški;

(b) kadar podjetje opravlja tudi dejavnosti zunaj obsega storitve splošnega gospodarskega pomena, se upoštevajo le stroški, povezani s storitvijo splošnega gospodarskega pomena;

(c) stroški, dodeljeni storitvi splošnega gospodarskega pomena, lahko vključujejo vse neposredne stroške, nastale pri opravljanju storitve splošnega gospodarskega pomena, in ustrezen prispevek k stroškom, skupnim storitvi splošnega gospodarskega pomena in drugim dejavnostim;

(d) stroški, povezani z naložbami, vključno z infrastrukturo, se lahko upoštevajo, kadar so potrebni za opravljanje storitve splošnega gospodarskega pomena.

4. Prihodek, ki se upošteva, vključuje vsaj celotni prihodek, ki ga je ustvarila storitev splošnega gospodarskega pomena, ne glede na to, ali je prihodek uvrščen med državne pomoči v smislu člena 107 Pogodbe. Kadar ima zadevno podjetje posebne ali izključne pravice v zvezi z dejavnostmi, ki niso storitev splošnega gospodarskega pomena, ki ji je bila dodeljena pomoč, in te dejavnosti ustvarjajo dobičke, ki presegajo razumnega, ali kadar podjetje koristi druge, s strani države dodeljene ugodnosti, se te vštejejo v prihodek, ne glede na to, kam so uvrščene za namen člena 107 Pogodbe. Zadevna država članica se lahko odloči, da se dobički iz naslova drugih dejavnosti, ki se izvajajo zunaj obsega zadevne storitve splošnega gospodarskega pomena, v celoti ali delno dodelijo za financiranje storitve splošnega gospodarskega pomena.

5. Kadar podjetje opravlja dejavnosti znotraj in zunaj obsega določene storitve splošnega gospodarskega pomena ali več storitev splošnega gospodarskega pomena, se v internih računovodskih izkazih stroški in prejemki, povezani z vsako storitvijo splošnega gospodarskega pomena, prikazujejo ločeno od tistih, ki so povezani z drugimi storitvami, prav tako pa so prikazani parametri za razporejanje stroškov in prihodkov. Stroški, povezani s katero koli dejavnostjo, ki se izvaja zunaj obsega storitve splošnega gospodarskega pomena, zajemajo vse neposredne stroške, ustrezen prispevek k skupnim stroškom in primeren donos kapitala. Nadomestilo se ne dodeli za stroške, povezane z dejavnostmi, ki ne spadajo v obseg storitve splošnega gospodarskega pomena.

6. Države članice od zadevnega podjetja zahtevajo povračilo vseh prejetih čezmernih nadomestil.

Člen 6

Razumen dobiček

1. V tem sklepu „razumen dobiček“ pomeni stopnjo donosa kapitala, ki bi jo povprečno podjetje, ki razmišlja o tem, ali naj opravlja storitev splošnega gospodarskega pomena, potrebovalo v celotnem obdobju akta o pooblastitvi, pri čemer bi upoštevalo pripadajočo stopnjo tveganja. „Stopnja donosa kapitala“ pomeni notranjo stopnjo donosa na vloženi kapital podjetja v obdobju pooblastitve. Stopnja tveganja je odvisna od zadevnega sektorja ter vrste storitve in nadomestila.

2. Pri opredeljevanju razumnega dobička lahko države članice uvedejo merila za spodbude, ki se zlasti nanašajo na kakovost opravljene storitve in povečanje učinkovitosti proizvodnje. Zaradi povečanja učinkovitosti se ne sme zmanjšati kakovost opravljene storitve. Morebitne premije, povezane s povečanjem proizvodne učinkovitosti, se določijo na ravni, ki omogoča uravnovešeno porazdelitev koristi med podjetjem in državo članico in/ali uporabniki.

3. V tem sklepu se stopnja donosa kapitala, ki ne presega seštevka ustrezne menjalne obrestne mere in premije 100 baznih točk, obravnava kot razumna v vseh okoliščinah. Ustrezna menjalna obrestna mera je obrestna mera, pri kateri zapadlost in valuta ustrezata trajanju in valuti akta o pooblastitvi. Kadar opravljanje storitve splošnega gospodarskega pomena ni povezano z velikim poslovnim ali pogodbenim tveganjem, zlasti kadar so neto stroški, nastali pri opravljanju storitve splošnega gospodarskega pomena, večinoma naknadno v celoti pokriti, razumen dobiček ne sme presegati seštevka ustrezne menjalne obrestne mere in premije 100 baznih točk.

4. Kadar v specifičnih okoliščinah ni primerno uporabiti stopnje donosa kapitala, lahko države članice za določitev razumnega dobička razen stopnje donosa kapitala uporabijo tudi druge kazalnike dobičkonosnosti, kot so povprečna donosnost lastniškega kapitala, donosnost naložbenega kapitala, donosnost sredstev ali donosnost prodaje. „Donos“ pomeni dobiček pred obrestmi in davki v zadevnem letu. Povprečni donos se izračuna z uporabo diskontnega faktorja v obdobju veljavnosti pogodbe, kakor je določeno v Sporočilu Komisije o spremembi metode določanja referenčnih obrestnih mer in diskontnih stopenj ([23]). Države članice so ne glede na izbrani kazalnik sposobne Komisiji na njeno zahtevo predložiti dokaze, da dobiček ne presega dobička, ki bi ga pričakovalo povprečno podjetje, ki razmišlja, ali bi opravljalo storitev, na primer s sklicevanjem na donos, dosežen pri podobnih vrstah pogodb o javnih storitvah, ki se izvajajo pod konkurenčnimi pogoji.

Člen 7

Nadzor nad čezmernimi nadomestili

1. Države članice zagotovijo, da nadomestilo, dodeljeno za opravljanje storitve splošnega gospodarskega pomena, izpolnjuje zahteve iz tega sklepa in zlasti da podjetje ne prejme nadomestila, ki presega znesek, določen na podlagi člena 5. Države članice na zahtevo Komisije predložijo dokaze o izpolnjevanju zahtev. V ta namen države članice izvajajo redne preglede vsaj vsakih pet let v obdobju pooblastitve in ob koncu tega obdobja.

2. Kadar država članica določi fiksno višino nadomestila za storitev splošnega gospodarskega pomena, v kateri je ustrezno predvideno in upoštevano povečanje učinkovitosti, ki naj bi ga izvajalec storitve po pričakovanjih dosegel v obdobju pooblastitve na podlagi pravilne razporeditve stroškov in prihodkov ter razumnih pričakovanj, je preverjanje čezmernega nadomestila omejeno na preverjanje, ali je stopnja dobička, do katere je izvajalec upravičen v skladu z aktom o pooblastitvi, razumna z vidika predhodne perspektive.

3. Kadar je dejavnost izvajalca storitve splošnega gospodarskega pomena v bistvu omejena na opravljanje te storitve splošnega gospodarskega pomena z letnimi komercialnimi prihodki, ki ne presegajo 5 % skupnih letnih prihodkov v obdobju pooblastitve, in je ponudnik pravno zavezan ponovno vložiti ves svoj dobiček v opravljanje te storitve splošnega gospodarskega pomena, naknadni pregledi za preverjanje neobstoja prekomernega nadomestila niso potrebni. Države članice pri uporabi tega izvzetja zagotovijo, da komercialni prihodki ostanejo pomožni prihodki ob opravljanju storitve splošnega gospodarskega pomena.

4. Kadar podjetje prejme nadomestilo, višje od zneska, določenega na podlagi člena 5, zadevna država članica od podjetja zahteva povračilo vseh prejetih čezmernih nadomestil. Če so v okviru tekoče pooblastitve za opravljanje storitve splošnega gospodarskega pomena predvidena prihodnja plačila nadomestila, se parametri za izračun nadomestila za prihodnost posodobijo, in kadar znesek čezmernega nadomestila ne presega 10 % zneska povprečnega letnega nadomestila, se lahko tako čezmerno nadomestilo odšteje od naslednjega plačila nadomestila.

([23]) Sporočilo Komisije o spremembi metode določanja referenčnih obrestnih mer in diskontnih stopenj (UL C 14, 19.1.2008, str. 6).

Člen 8

Preglednost

1. Države članice zagotovijo, da se informacije o pomoči, ki presega 1 milijon EUR na podjetje in na posamezno storitev splošnega gospodarskega pomena v obdobju pooblastitve, od 1. januarja 2028 evidentirajo v centralnem registru na nacionalni ravni ali ravni Unije. Informacije v centralnem registru vsebujejo identifikacijo upravičenca, nacionalno pravno podlago, znesek nadomestila, datum dodelitve, trajanje pooblastitve, organ, ki dodeli pomoč, instrument pomoči in zadevni sektor na podlagi statistične klasifikacije gospodarskih dejavnosti v Uniji (klasifikacija NACE). Centralni register se vzpostavi tako, da se javnosti omogoči enostaven dostop do informacij, hkrati pa se zagotovi uskladitev s pravili Unije o varstvu podatkov, po potrebi tudi s psevdonimizacijo posameznih vnosov.

2. Države članice evidentirajo informacije iz odstavka 1 o pomočeh, ki jih dodeli kateri koli organ v zadevni državi članici, v centralnem registru v 20 delovnih dneh po dodelitvi pomoči. Države članice sprejmejo primerne ukrepe za zagotovitev točnosti podatkov v centralnem registru.

3. Države članice vodijo evidenco evidentiranih informacij o dodeljeni pomoči 10 let od datuma dodelitve pomoči.

4. Zadevna država članica Komisiji na pisno zahtevo Komisije v 20 delovnih dneh ali daljšem roku, določenem v zahtevku, predloži vse podatke, za katere Komisija meni, da so potrebni za ugotovitev, ali so izpolnjeni pogoji iz tega sklepa.

Člen 9

Prehodne določbe

Ta sklep se uporablja za naslednje individualne pomoči in sheme pomoči:

(a) vsaka shema pomoči, ki je začela učinkovati pred začetkom veljavnosti tega sklepa in je bila združljiva z notranjim trgom ter izvzeta iz obveznosti priglasitve v skladu z Odločbo 2012/21/EU, je še naprej združljiva z notranjim trgom ter izvzeta iz obveznosti priglasitve za nadaljnje obdobje dveh let od začetka veljavnosti tega sklepa;

(b) vsaka shema pomoči ali individualna pomoč za socialne storitve splošnega gospodarskega pomena, ki je začela učinkovati pred začetkom veljavnosti tega sklepa ter je bila združljiva z notranjim trgom in izvzeta iz obveznosti priglasitve v skladu s Sklepom 2012/21/EU, je še naprej združljiva z notranjim trgom do konca veljavnosti akta o pooblastitvi;

(c) vsaka shema pomoči ali individualna pomoč, ki je začela učinkovati pred začetkom veljavnosti tega sklepa in ni bila združljiva z notranjim trgom niti ne izvzeta iz obveznosti priglasitve v skladu s Sklepom 2012/21/EU, vendar izpolnjuje pogoje iz tega sklepa, zlasti iz člena 2(3), je združljiva z notranjim trgom ter izvzeta iz obveznosti predhodne priglasitve.

Člen 10

Razveljavitev

Sklep 2012/21/EU se razveljavi.

Člen 11

Začetek veljavnosti

Ta sklep začne veljati dvajseti dan po objavi v *Uradnem listu Evropske unije*.

V Strasbourgu, 16. decembra 2025

Za Komisijo
predsednica
Ursula VON DER LEYEN

PRILOGA

1. Socialna stanovanja kot storitev splošnega gospodarskega pomena za namene tega sklepa izpolnjujejo naslednje zahteve:

   a. so na voljo prikrajšanim gospodinjstvom ali skupinam z manj socialnimi ugodnostmi, vključno z brezdomci, ki zaradi omejitev plačilne sposobnosti ne morejo pridobiti stanovanja po tržnih pogojih; storitev splošnega gospodarskega pomena zagotavljanja socialnih stanovanj lahko vključuje omejen delež gospodinjstev, ki niso prikrajšana, da se prepreči prostorska koncentracija revščine;

   b. izpolnjujejo minimalne kakovostne in okoljske standarde ter zahteve glede dostopnosti, ki veljajo v državi članici;

   c. so na voljo kot socialna stanovanja za obdobje najmanj 20 let od začetka opravljanja storitve. Države članice lahko dovolijo krajše obdobje, če je to ustrezno utemeljeno, na primer z začasno naravo posredovanja države. Tako utemeljitev je treba evidentirati in na zahtevo predložiti Komisiji v skladu s členom 8(4).

      Kadar je dejavnost izvajalca storitve splošnega gospodarskega pomena v bistvu omejena na opravljanje te storitve splošnega gospodarskega pomena z letnimi komercialnimi prihodki, ki ne presegajo 5 % skupnih letnih prihodkov v obdobju pooblastitve, in je ponudnik pravno zavezan ponovno vložiti ves svoj dobiček v to storitev splošnega gospodarskega pomena, se lahko izvzame iz te obveznosti spoštovanja minimalnega trajanja 20 let. Države članice pri uporabi tega izvzetja zagotovijo, da komercialni prihodki ostanejo pomožni prihodki ob opravljanju storitve splošnega gospodarskega pomena;

   d. nadomestilo za storitev splošnega gospodarskega pomena zagotavljanja socialnih stanovanj lahko krije naložbene stroške za gradnjo novih stavb, vključno z nakupom zemljišč, nakup obstoječih stanovanj ali stavb za preoblikovanje ali prenovo, preoblikovanje ali prenovo obstoječih stanovanj ali stavb (ali posameznih elementov stavb), zagotavljanje skladnosti z zahtevami glede dostopnosti za starejše ali invalide, zagotavljanje skladnosti z okoljskimi standardi, prilagajanje na odpornost proti podnebnim spremembam ter stroške poslovanja, kadar je to potrebno za delovanje storitve.

2. Cenovno dostopna stanovanja kot storitev splošnega gospodarskega pomena za namene tega sklepa izpolnjujejo naslednje zahteve:

   a. so na voljo gospodinjstvom, ki zaradi tržnih rezultatov in zlasti nedelovanja trga nimajo dostopa do stanovanj pod cenovno ugodnimi pogoji.

      Cenovna dostopnost stanovanj se mora meriti z zanesljivimi kazalniki, kot so, na primer, razmerje med najemnino in dohodkom, razmerje med obrokom hipoteke in dohodkom, razmerje med ceno in dohodkom, stopnja preobremenjenosti s stanovanjskimi stroški ali leta dohodka, potrebna za nakup stanovanja. Stroški energije morajo biti obravnavani kot del skupnih stanovanjskih stroškov.

      Opredelitev potreb po cenovno dostopnih stanovanjih s strani države članice ter uporabljene kazalnike in referenčna merila je treba evidentirati in na zahtevo predložiti Komisiji v skladu s členom 8(4).

      Storitev splošnega gospodarskega pomena zagotavljanja cenovno dostopnih stanovanj mora koristiti gospodinjstvom, ki dejansko potrebujejo cenovno dostopna stanovanja, pri čemer se zlasti upoštevata dohodek in sestava gospodinjstva.

      Države članice morajo zagotoviti, da se subvencionirana stanovanja zdaj in v prihodnosti uporabljajo za cenovno dostopna stanovanja;

   b. cene cenovno dostopnih stanovanj ali najemnine zanje morajo biti nižje od tržnih cen in določene na podlagi preglednih meril, kot so dohodki gospodinjstev, tržne cene in stroški ponudnikov stanovanj. Pri cenah stanovanj ali najemnin zanje se lahko upoštevajo drugi stanovanjski stroški, kot so stroški energije;

   c. cene stanovanj ali najemnine zanje se ne smejo znižati pod raven, ki je potrebna za zagotovitev cenovne dostopnosti za upravičena gospodinjstva;

   d. izpolnjujejo minimalne kakovostne in okoljske standarde ter zahteve glede dostopnosti, ki veljajo v državah članicah;

   e. pod enakimi pogoji so odprta za vse izvajalce, ki so zmožni opravljati storitev, ne glede na njihov pravni status in/ali javno ali zasebno naravo;

f. so na voljo kot cenovno dostopna stanovanja za obdobje najmanj 20 let od začetka opravljanja storitve. Države članice lahko dovolijo krajše obdobje, če je to ustrezno utemeljeno, na primer z začasno naravo posredovanja države. Tako utemeljitev je treba evidentirati in na zahtevo predložiti Komisiji v skladu s členom 8(4).

Kadar je dejavnost izvajalca storitve splošnega gospodarskega pomena v bistvu omejena na opravljanje te storitve splošnega gospodarskega pomena z letnimi komercialnimi prihodki, ki ne presegajo 5 % skupnih letnih prihodkov v obdobju pooblastitve, in je ponudnik pravno zavezan ponovno vložiti ves svoj dobiček v to storitev splošnega gospodarskega pomena, se lahko izvzame iz te obveznosti spoštovanja minimalnega trajanja 20 let. Države članice pri uporabi tega izvzetja zagotovijo, da komercialni prihodki ostanejo pomožni prihodki ob opravljanju storitve splošnega gospodarskega pomena;

g. nadomestilo za storitev splošnega gospodarskega pomena zagotavljanja cenovno dostopnih stanovanj lahko krije naložbene stroške za gradnjo novih stavb, vključno z nakupom zemljišč, nakup obstoječih stanovanj ali stavb za preoblikovanje ali prenovo, preoblikovanje ali prenovo obstoječih stanovanj ali stavb (ali posameznih elementov stavb), zagotavljanje skladnosti z zahtevami glede dostopnosti za starejše ali invalide, zagotavljanje skladnosti z okoljskimi standardi, prilagajanje na odpornost proti podnebnim spremembam ter stroške poslovanja, kadar je to potrebno za delovanje storitve.